

Hayat Bilgisi Dersinde Kullanılan Gazete Haberleriyle Desteklenmiş Örnek Olay Yöntemi Öğrencilere Çoklu Bakış Açısı Kazandırır mı?: Bir Eylem Araştırması

Does the Case Study Method Supported by Newspaper Reports used in Life Studies Course Enable to Develop Multiple Perspectives to Students?: An Action Research

Tolga TOPÇUBAŞI Dr. Öğretim Üyesi, İstanbul 29 Mayıs Üniversitesi, ttopcubasi@29mayis.edu.tr

Yücel KABAPINAR Prof. Dr., Marmara Üniversitesi, ykabapinar@marmara.edu.tr

Topçubaşı, T. ve Kabapınar, Y. (2022). Hayat Bilgisi dersinde kullanılan gazete haberleriyle desteklenmiş örnek olay yöntemi öğrencilere çoklu bakış açısı kazandırır mı?: Bir eylem araştırması. *Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi*, 13(2), 1171-1195.

Geliş tarihi: 06.10.2022

Kabul tarihi: 06.12.2022

Yayımlanma tarihi: 28.12.2022

Öz. Gazete; gerçek dünyayı öğrencilerle buluşturan çok yönlü bir öğrenme aracıdır. Günlük yaşamdan olayların irdelendiği gazete temelli örnek olaylar öğrencilerin sosyal olaylara farklı açılardan bakabilme olanağı sağlayarak çoklu bakış açısı geliştirmelerine olanak sağlamaktadır. Bu çalışmanın amacı, gazete haberleriyle desteklenmiş örnek olay yönteminin kullanıldığı hayat bilgisi öğrenme ortamında öğrencilerin kullandıkları çoklu bakış açısı içeren ifadelerin niteliğini değerlendirmektir. Bu çalışmada, yeni bir öğretim uygulamasının etkileri araştırıldığından, nitel araştırma desenlerinden eylem araştırması kullanılmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu 2017-2018 eğitim öğretim yılında İstanbul ilinin Bağcılar ilçesindeki bir devlet okulunun birinci sınıfında bulunan 22'si kız 19'u erkek olmak üzere toplam 41 kişilik bir öğrenci grubu oluşturmaktadır. Araştırmada veri toplama aracı olarak gazete temelli örnek olay merkezinde hazırlanan öğretim sürecindeki sınıf içi iletişim kesitleri, çalışma yaprakları ve araştırmacı günlüğünden yararlanılmıştır. Sınıf içi iletişim kesitleri ve çalışma yaprakları önceden belirlenen ölçütlere göre değerlendirilmiştir. Araştırmada elde edilen bulgular sonucunda; ilkokul birinci sınıf öğrencilerinin büyük bölümü bu süreçte çoklu bakış açısını içeren jargonları sıklıkla kullanmaya başlamış ve sosyal olayları çok perspektifli bakış açısından değerlendirebilmişlerdir. Bu bulgulardan yola çıkarak hayat bilgisi öğrenme ortamında gazete temelli örnek olay kullanımının öğrencilere sosyal olayların çözümüne karşı çok perspektifli bakış açısı deneyimi kazandırdığı söylenebilir.

Anahtar Kelimeler: "Gazete temelli örnek olay", "Hayat Bilgisi", "Çoklu bakış açısı", "Eylem araştırması", "İlkokul birinci sınıf".

Abstract. Newspaper is a versatile learning tool that connects students to the outside world. Examining occurrences from everyday life via newspaper-based case studies allows students to build multiple perspectives by enabling them to see social events from many angles. This research aims to analyze the quality of expressions incorporating numerous views used by students in a learning environment for life studies in which the case study method supported by newspaper reports was used. Since the impacts of a novel teaching practice were studied in this study, one of the qualitative research designs, action research, was employed. The study group comprises 41 students, 22 females and 19 males, who are enrolled in the first grade at a public school in Istanbul's Bağcılar district during the 2017-2018 academic year. In-class communication sections, worksheets, and a researcher journal were used in the teaching method that was prepared in the newspaper-based case study center as data gathering tools throughout the process. Both the in-class communication parts and the worksheets were graded according to the criteria that were established beforehand. As a consequence

of the study's results, the majority of first-year students in primary schools began to commonly utilize jargon that included many views in this process and were able to assess social situations from different perspectives. On the basis of these results, it can be concluded that the utilization of newspaper-based case studies in a life studies learning environment offers students a multi-perspective understanding of the resolution of social events.

Keywords: *“Newspaper-based case study”, “Life Studies”, “Multiple perspectives”, “Action research”, “Primary school first grade”*

Extended Abstract

Introduction. For a life studies course, newspaper reports that assist students build democratic thinking, critical thinking, problem-solving, and decision-making abilities are essential resources. A newspaper is a versatile learning tool that connects students to the outside world. In the life studies lesson employing a newspaper-based case study, the student is presented with a situation relevant to his or her living environment and learns to ask questions, observe, explain, and evaluate the events via research. Examining occurrences from everyday life via newspaper-based case studies allows students to build multiple perspectives by enabling them to see social events from many angles. The concept of multiple points of view refers to the ability and willingness to look at a current or historical issue from several angles while also taking into account our point of view. Students who take the Life Studies course should be able to develop their critical thinking and problem-solving abilities, empathize, and appraise events in light of their everyday difficulties. When evaluated from this point of view, having a multi-perspective is an important method in life studies courses. Based on all this information, this research aims to analyze the quality of expressions incorporating numerous views revealed by students in a learning environment for life studies in which the case study method supported by newspaper reports was used. In this regard, teaching activities using the newspaper-based case study method was constructed for life studies course learning settings, and the quality of student expressions comprising diverse views was assessed in classroom communication sections and worksheets. In this regard, the following research question was formulated:

- What is the quality of the multiple-perspective statements used by students in the learning process and reinforced by newspaper reports?

Method. It was chosen to use qualitative research methodologies and to adopt the action research model for this study since it was believed that these approaches would be appropriate for the objective of the research being conducted. A total of 41 students, 21 female, and 20 male, were chosen to participate in the study group for the investigation. These children attended a public school in the Bagcilar district of the Istanbul province during the 2017-2018 school year and were in the first grade at the time. Students' worksheets, researcher diaries, and in-class communication elements of the teaching process generated in the newspaper reports center were all employed as data gathering instruments for the study. During the implementation phase of the life studies course supported by newspaper articles, the researcher listened to and transcribed the 24-hour recording of the classroom discussion of the students twice. After being transcribed, passages having diverse viewpoints from student interactions were identified and included in the results for each achievement. In addition, the frequency with which students use words expressing multiple perspectives, such as "I think," "In my opinion," "I agree," "I agree with my friend's opinion," and "I disagree with my friend's opinion," "I think differently," "I don't think like you," and "I changed my mind," in their communication during the implementation process in life studies course supported by newspaper reports was determined from the transcript document derived from the audio recordings. The extent to which the terms reflecting the multiple perspectives were conveyed by the students in the achievement, was included in the part describing the results. During the life studies course teaching process supported by newspaper reports, worksheets created at the newspaper reports center were employed in addition to classroom communication to evaluate the extent and quality of diverse viewpoints. The criteria for students to assess an event from several perspectives were taken into account when the worksheets were examined on the basis of varied viewpoints.

Results. When the in-class communication sections of the students in the life studies course's teaching process which was backed by newspaper reports were examined, they used words expressing multiple perspectives such as "I think/ In my opinion" for 208 times, "I agree/ I agree with my friend" for 30 times, "I disagree/ I disagree with my friend " for 15 times, "This is my opinion" for 11 times, "I think differently/I do not think like you " for 11 times, "I changed my decision/ I changed my mind" for 8 times, " I respect my friend's opinion " for 9 times and lastly, "Everyone 's opinion

may be different" for 6 times during this 24-hour learning environment. In light of these results, it is postulated that this learning environment is indeed very rich and democratic in terms of communication, where students express different thoughts about themselves, agree with their friend's views by supporting the views of others, and communicate with those who think in ways other than them in a respectful manner. It is reasonable to conclude that students in this learning environment, which was backed by newspaper reports, can readily express their perspectives and regularly employ jargon, which is the foundation of social sciences. Students were able to assess the case study that was provided to them in the life studies lesson learning environment that was supported by the newspaper-based case study. As a result, a classroom setting with a high variety of answers was generated.

Discussion and Conclusion. According to Kabapinar (2019), social scientific jargons with different viewpoints are method-based jargons that should arise in teacher-student and student-student interactions in a qualified history, social studies, and life studies classroom setting. The results of this study support Kabapinar (2019). It was observed that students regularly employ multiple perspectives in classroom communication sections in Ol's (2019) research, which used the newspaper-based case study approach in Social Studies course learning settings, which is similar to the results of this study. This study's findings are consistent with those of Maheshwari's (1980) research results that "significant differences were discovered in favor of the experimental group in their understanding of acquiring multi-perspective thanks to teaching using newspapers" and Berryman's (1971) findings that "students gain important skills in developing their perspectives in working with newspapers" also pertain to the current research.

Giriş

Bireylerin yaşama hazırlanmasına ve uyum sağlamasına yardımcı olan, yaşamlarında karşılaştığı problemler karşısında neler yapabilecekleri konusunda bir deneyim ortamı oluşturacak önemli derslerin başında şüphesiz hayat bilgisi dersi gelir. Çünkü hayat bilgisi dersi öğrencilerin sosyal hayatta karşılaşılabileceği sorunları ve bu sorunsallık karşısında neler yapılabileceği konusunda bireylerin çıkarımlarda bulunmasını sağlayacak derslerden biridir.

Hayat bilgisi dersi, bireyin gerçek yaşamında karşılaştığı sosyal olaylara çözüm bulabilmesi ve kendisini rahatça ifade edebilmesi açısından etkili bir ders olduğundan, bu derslerde örnek olay yönteminin kullanılması önem taşımaktadır. Örnek olay, “bir olayın ya da sorunun yazılı veya sözlü şekilde anlatıldıktan sonra konu hakkında öğrencilerin tartışılmasıyla çözüm ve önerinin ortaya konulmasına dayanan bir yöntemdir” (Aydın, 2011, s. 85).

Öğrencilerin gerçek yaşamdaki sorunlara çözümler üretebileceği, olayı farklı bakış açılarından değerlendirebileceği, ahlaki ve empatik bakış açısı geliştirebileceği demokratik bir tartışma ortamı yaratmak için kullanılacak en iyi yöntemlerden birisi örnek olaydır. Örnek olay yöntemi ile öğrenciler gündelik hayatla ilgili problemlere farklı çözüm önerileri üretebilecek ve olayı kendi bakış açılarına göre tartışarak çoğulcu bakış açısını içselleştirebileceklerdir. Aynı zamanda örnek olay, öğrencilerin karakterlerin yerine kendini koyarak olayları onların açısından değerlendirmesini sağlayarak empati becerilerinin gelişmesine katkı sunar. Bunun yanında örnek olay yöntemi; öğrencilere sunulan çatışma durumunu her öğrencinin kendi değer yargılarına göre değerlendirip kendi görüşünden farklı görüşlerin de olduğunun farkına vararak kendi ahlaki değer yargılarını başkalarıyla kıyaslama olanağı sağlar (Topcubaşı, 2020).

Bilişsel psikologlar temel eğitimde birinci basamaktan itibaren dergi ve kitaplarda yer alan öyküler ya da kitle iletişim araçlarında rastlanan güncel sosyal olaylardan yararlanılabileceğini belirtmektedirler. Çünkü öykülerle kıyaslandığında gazetelerde yer alan haberlerin, hayali birer mizansenin ötesinde, yaşamdan kopup gelen bir gerçeklik çerçevesinde bir yaşanmışlık duygusu vermesi nedeniyle görece daha kalıcı izler bırakabileceği düşünülmüştür (Kabapınar ve Baysal, 2004, s.388). Bu nedenle örnek olaylar gazeteden alınan haberler olarak geliştirilebilir. Çünkü bu haberler gerçek hayattan alınma özellikler taşımakta, aynı zamanda çatışma içeren durumlar barındırabilmektedir. Bu nedenle öğretmenler derslerde bu haberleri kazanımlara göre planlayarak kullanabilirler. Gazete temelli örnek olay, gerçekten meydana gelmiş olma özelliği taşıması sebebiyle öğrencilerin daha fazla dikkatini çekecek ve etki bırakabilecektir (Kabapınar, 2019, s. 125).

Gazete; gerçek dünyayı öğrencilerin önüne getirebilen çok yönlü bir öğrenme aracıdır. Hayat bilgisi dersinde gazete kullanımıyla öğrenci yaşadığı çevre ile ilgili bir problemle karşı karşıya gelir ve bu problem karşısında soru sormayı, gözlem yapmayı, bilgiyi araştırarak olaylardaki düşünceleri açıklamayı ve tartışmayı öğrenir (Sunal ve Haas, 2002).

Öğrenme ortamlarında gazete kullanmak, öğrencilerin okuma, problem çözme ve eleştirel düşünme becerisi geliştirmelerine katkı sağlamaktadır (Street, 2002, s. 131-134). Gazeteler öğretim programı ile ilişkilendirilerek, genellikle, dersleri canlı kılmak, öğrencilerin bir konuya ilgilerini çekmek için kullanılmaktadır (Segall ve Schmidt, 2005, s. 91-99).

Öğrenciler öğrenme ortamlarında gazete kullanarak dersin konularını günlük haberle ilişkilendirir ve gerçek ile teori arasında bağlantı kurar. Bunun yanında toplumsal olaylara karşı da duyarlı ve sorumlu bireyler olurlar. Gazeteler öğrencilerin derse olan ilgisini arttırarak öğrencilerin

eleştirel okuyucu, bilgili vatandaş ve değişen dünyaya ayak uyduran bireyler olmalarına yardımcı olur (Street, 2002). Günlük yaşamdan olayların irdelendiği gazete temelli örnek olaylar öğrencilerin sosyal olaylara farklı açılardan bakabilme olanağı sağlayarak çoklu bakış açısı geliştirmelerine olanak sağlamaktadır (Kabapınar ve Baysal, 2004).

Çoklu bakış açısı, kendi bakış açımızın yanı sıra başkalarının bakış açılarının da göz önünde bulundurmak, yani tarihsel ya da güncel bir durumu farklı perspektiflerden ele alabilmek ve buna istekli olma durumudur (Fritzsche, 2001; Parker, 2018). Çok perspektiflilik, öğrencilerin kendi görüşlerini başkalarının görüşleriyle karşılaştırarak, kendi bakış açısının yanı sıra başka bakış açısının da var olduğunu ve bu bakış açılarının aynı derecede doğru veya yanlış olabileceği anlayışını kazanmalarını sağlar (Stradling, 2001). Stradling'e göre (2003) çok perspektiflilikte daima tek bir doğru yoktur. Bazı olaylar farklı şekillerde açıklanabilir ve farklı kişiler tarafından farklı şekillerde yorumlanabilir. Çoklu bakışa bağlı olarak öğrenme ortamlarında esneklik, açıklık, diyalog, özgürlük, şüphecilik, farklılık, çeşitlilik ön planda olmalıdır (Yılmaz, 2013). Nitekim 2004 yılı Hayat Bilgisi Öğretim Programı'nda da "öğrenciler öğrenme ortamına kendilerine özgü ön bilgi ve inançlarla gelirler. ... yapılandırdıkları yeni bilgileri değerlendirirler ve yeni bilgileri özümleyebilir, düzenleyebilir veya reddedebilirler" ifadesi hayat bilgisi programının çoklu bakış açısını benimsediğini göstermektedir (MEB, 2004a).

Hayat bilgisi dersi ile öğrencilerin günlük yaşam sorunlarına karşı problem çözme ve eleştirel düşünme becerisi kazanması, empati kurabilmesi, olayları farklı açıdan değerlendirebilmeleri gerekmektedir. Bu açıdan değerlendirildiğinde hayat bilgisi dersinde çok perspektiflilik önemli bir yöntem olarak karşımıza çıkmaktadır.

Nitelikli bir Tarih/Sosyal Bilgiler/Hayat Bilgisi dersi sınıf ortamında, öğretmen-öğrenci ya da öğrenci-öğrenci iletişimde kullanılan "Bence/Bana göre/Bizce/Bize göre, Benim düşünceme göre, Fikrime göre, Benim bakış açımdan, Bu perspektiften bakacak olursak, Görebildiğim kadarıyla, Bana soracak olursanız, Şu açıdan bakacak olursak, Arkadaşımın düşüncesine katılıyorum, Arkadaşımın düşüncesine katılmıyorum, Bu tartışmada katılmadığım boyutlar, Hemfikir olmadığım şeyler, İtiraz ettiğim boyut, Hayır ikna olmadım, Ben öyle düşünmüyorum, Tutarsızlıklar olduğunu düşünüyorum, Senin gibi düşünmek zorunda değilim, Benimle aynı düşünmek zorunda değilsin, Katılmasam da saygı duyuyorum, Şüphelerim var, Objektif olmaya çalışırsam" gibi ifadeler sosyal bilimlerin metodolojisine uygun ve sosyal bilimlerde ortaya çıkması gereken temel jargonlardır. Sınıf içi iletişimde bu jargonların sıklıkla kullanıldığı bir öğrenme ortamı yaratmak için öğretmenlerin çelişki/çatışma/zıtlık/farklılıklar içeren örnek olaylar sunması ve bu örnek olaylara yönelik nitelikli sorular sorması, öğrencilerin kendi bakış açılarını ifade edecekleri esnek bir öğrenme ortamı sağlaması, aynı anda birden fazla bakış açısının makul ve geçerli olabileceğini hissettirmesi, her bakış açısının değerli olduğunu hissettirmesi, dersin sonunda çözümünü tek sonuca indirgememesi gereklidir (Kabapınar 2021).

Tüm bu bilgilerden yola çıkarak bu çalışmanın amacı, gazete haberleriyle desteklenmiş örnek olay yönteminin kullanıldığı hayat bilgisi öğrenme ortamında öğrencilerin ortaya koydukları çoklu bakış açısı içeren ifadelerin niteliğini değerlendirmektir. Bu çerçevede hayat bilgisi dersi öğrenme ortamlarında gazete temelli örnek olay yönteminin kullanıldığı öğretim etkinlikleri tasarlanmış ve bu öğrenme ortamındaki öğrencilerin sınıf içi iletişim kesitlerinde ve çalışma yapraklarında kullandıkları çoklu bakış açısı içeren ifadelerin nitelikleri değerlendirilmiştir. Bu çerçevede araştırma sorusu da aşağıdaki gibi şekillenmiştir.

- Gazete haberleri ile desteklenmiş öğrenme sürecinde öğrenciler tarafından kullanılan çoklu bakış açısı içeren ifadelerin niteliği nasıldır?

Yöntem

Öğrencilerin gazete haberleriyle desteklenmiş hayat bilgisi dersinde öğrencilerin kullandıkları çoklu bakış ifadelerinin niteliklerinin incelendiği bu araştırmada amaca uygun olacağı düşünüldüğünden nitel araştırma yöntemlerinin uygulanmasına ve eylem araştırması modelinin benimsenmesine karar verilmiştir. Eylem araştırması, uygulamanın içinde yer alan bir uygulayıcının kendisinin ya da bir araştırmacı ile birlikte gerçekleştirdiği uygulamada ortaya çıkan bir sorunu anlamaya ve çözmeye yönelik sistematik bir şekilde veri toplama ve analiz etmeyi içeren bir araştırma yaklaşımıdır. Eylem araştırmasında uygulayıcı ya da araştırmacı ortaya çıkan sorunu çözmek amacıyla sistematik bir şekilde veri toplar ve bu verileri analiz eder. Eylem araştırması uygulama ve araştırmayı bir araya getiren ve araştırmacının sonuçlarını uygulamaya aktarılmasını kolaylaştıran bir araştırma desendir (Yıldırım ve Şimşek, 2013, s. 84).

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubu olarak İstanbul ilinin Bağcılar ilçesinde 2017-2018 eğitim öğretim yılında bir devlet okulunun 1. sınıfında bulunan 21'i kız 20'si erkek olmak üzere toplam 41 kişilik bir öğrenci grubu seçilmiştir. Çalışma grubunun olduğu bölge (Bağcılar), iş sahası bakımından cazip bir bölge olmasından kaynaklı farklı illerden çok göç alan bir bölgedir. Şeker (2010) tarafından yapılan "İstanbul'da Yaşam Kalitesi Araştırması'nda Bağcılar ilçesi, İstanbul ilçeleri arasında yaşam kalitesi en düşük ilçeler arasında yer almaktadır. Bu nedenle bu bölgede farklı kültürlerde, genelde gelir düzeyi orta ve ortanın altı aileler yaşamaktadır. Bu nedenle öğrencilerin geneli sosyo-ekonomik ve sosyo-kültürel düzeyi düşük ailelerden gelmektedir.

Veri Toplama Araçları

Araştırma amacına yönelik veri toplama aracı olarak gazete haberleri merkezinde hazırlanan öğretim sürecinin sınıf içi iletişim kesitlerinden, öğrencilerin çalışma yapraklarından ve araştırmacı günlüklerinden yararlanılmıştır. Araştırma sürecinde; gazete haberleri temelinde hazırlanan hayat bilgisi dersi öğretim sürecinde öğrencilerin sınıf içi iletişiminin niteliğinin değerlendirmesi amacıyla kayıt altına alınmıştır. Ses kayıtları alınırken gönüllülük esasına dikkat edilerek öğrenci velilerinden ve öğrencilerden izin alınmıştır. Öğrencilere ses kayıtlarının ne amaçla kullanılacağı kayıtlar öncesinde açıklanmış, kayıtların gizliliğine verilen önem açıklanarak öğrencilerin tedirginliklerinin önüne geçilmeye çalışılmıştır. Bilimsel araştırma etiği dikkate alınarak araştırmaya katılan öğrenci isimlerinin yerine farklı isimler kullanılmıştır. Öğrenci isimleri değiştirilirken isimlerin sosyokültürel boyutu göz önünde bulundurularak benzer sosyokültürel yapıda kullanılan isimlerle değiştirilmiştir.

Verilerin Analizi

Araştırmacı tarafından hayat bilgisi dersinde gazete haberi ile zenginleştirilmiş öğretimin uygulanma sürecine yönelik tüm ses kayıtlarında yer alan öğrenci ve öğretmen diyalogları, sürece yönelik önemli bilgiler eksiksiz transkript edilmiştir. Ses kayıtları ikinci araştırmacı tarafından da izlenerek ulaşılan verilerin farklı olup olmadığı değerlendirilmiş ve bir farklılığa rastlanmamıştır. Gazete haberleriyle desteklenmiş öğrenme ortamının; sınıf içinde öğrencilerin birbirleriyle ve öğretmenle olan diyaloglarına ne derece yansıtıldığını anlamak, sınıfta öğrencilerin iletişimlerin ne derece farklılaştığını gözlemlemek amacıyla uygulama sürecinde 24 ders saati ses kaydına alınmıştır.

Transkript metinlerinde bazı önemli ifadelerin sayıları her uygulama haftası için tek tek tespit edilmiş ve sonuçlar tablo halinde gösterilmiştir. Transkript metinlerinde aranan ifadeler ve ölçütler şunlardır:

- Öğrencilerin gazete haberi ile ilgili sorulara çoklu bakış açısıyla verdikleri nitelikli cevaplar,
- Farklı bakış açısı içeren cevaplar
- Öğrencilerin olay ile ilgili kendi görüşlerini ifade ettiği "bence/bana göre" kalıbını barındıran sözcükler,
- Öğrencilerin arkadaşlarının görüşlerini katılıp katılmadıklarını anlatan sözcükler,
- Farklı görüşlere saygı gösterme niteliği taşıyan sözcükler,
- Farklı kişilerle/olaylarla/durumlarla empati kurmaya yönelik sözcükler,
- Öğrenme sürecinde görüşlerinde değişim yaşandığına işaret eden cümleler.

Gazete haberiyle desteklenmiş hayat bilgisi dersi uygulama sürecinde, öğrencilerin sınıf içi iletişimlerinin yer aldığı 24 ders saati kaydı araştırmacı tarafından iki defa dinlenerek transkript edilmiştir. Transkript edildikten sonra her kazanım için öğrenci diyaloglarından çoklu bakış açısı içeren kesitler saptanmış ve bulgularda bu kesitlere yer verilmiştir. Bununla birlikte öğrencilerin gazete haberleriyle zenginleştirilmiş hayat bilgisi dersi uygulama sürecinde iletişimlerinde kullandıkları "Bana göre", "Bence", "Aynı fikirdeyim", "Arkadaşımın görüşüne katılıyorum", "Arkadaşımın görüşüne katılmıyorum" "Ben farklı düşünüyorum", "Senin gibi düşünmüyorum", "Karar değiştirdim" gibi çoklu bakış açısını ifade eden sözcükleri ne sıklıkla kullandıklarına da ses kayıtlarından elde edilen transkriptten ulaşılmıştır. Çoklu bakış açısını ifade eden sözcüklerin öğrenciler tarafından hangi kazanımda ne derece ifade edildiği bulgular kısmında yer verilmiştir.

Gazete haberleriyle desteklenmiş hayat bilgisi dersi öğretim sürecinde çoklu bakış açısının ne derece ve ne nitelikte ortaya çıktığını anlamak adına sınıf içi iletişimin yanında gazete haberi merkezinde hazırlanmış çalışma yaprakları uygulanmıştır. Çalışma yaprakları çoklu bakış açısı temelinde analiz edilirken öğrencilerin bir olayı farklı bakış açılarından değerlendirmeleri ölçütü göz önüne alınmıştır.

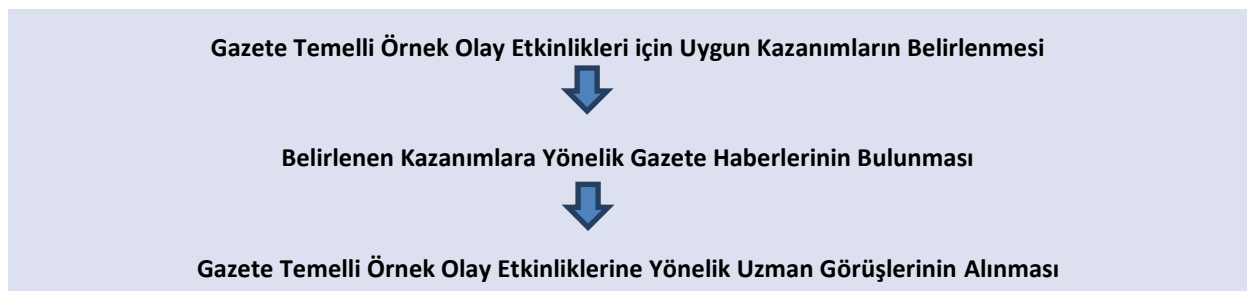
Sınıf içi iletişim ve çalışma yapraklarının yanında gazete haberleriyle desteklenmiş hayat bilgisi öğrenme sürecine yönelik öğrencilerin gelişimlerini gözlemlemek ve araştırmaya yönelik önemli noktaları not almak için araştırmacı günlüğü tutulmuştur.

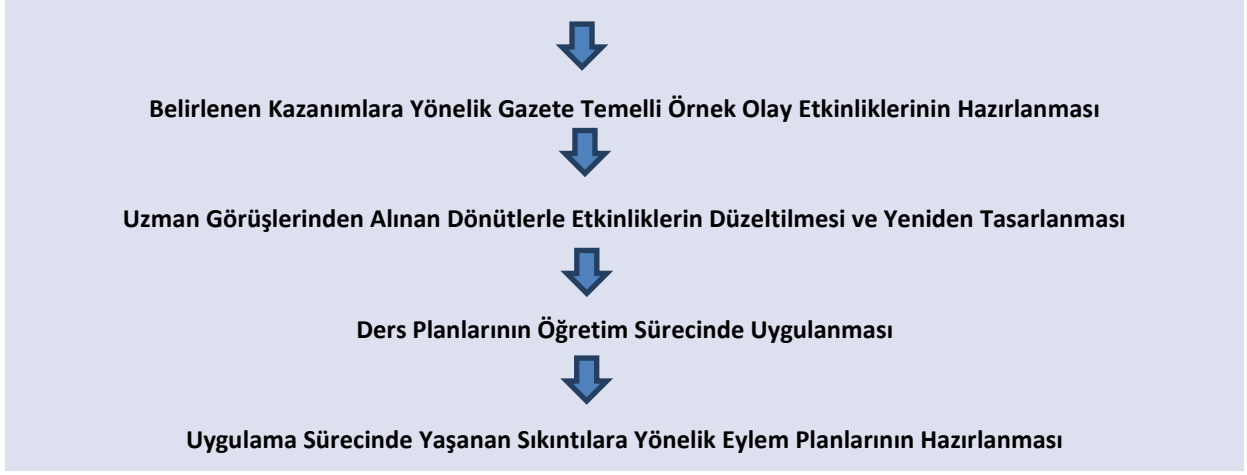
İşlem Yolu

Bu bölümde gazete haberlerine dayalı etkinliklerin uygulama sürecine dair bilgi verilmiştir. Bu amaçla aşağıda çizelge 1’de gazete temelli örnek olay etkinliklerinin uygulama süreci yer almaktadır.

Çizelge 1.

Gazete temelli örnek olay etkinliklerini uygulama süreci: İşlem yolu

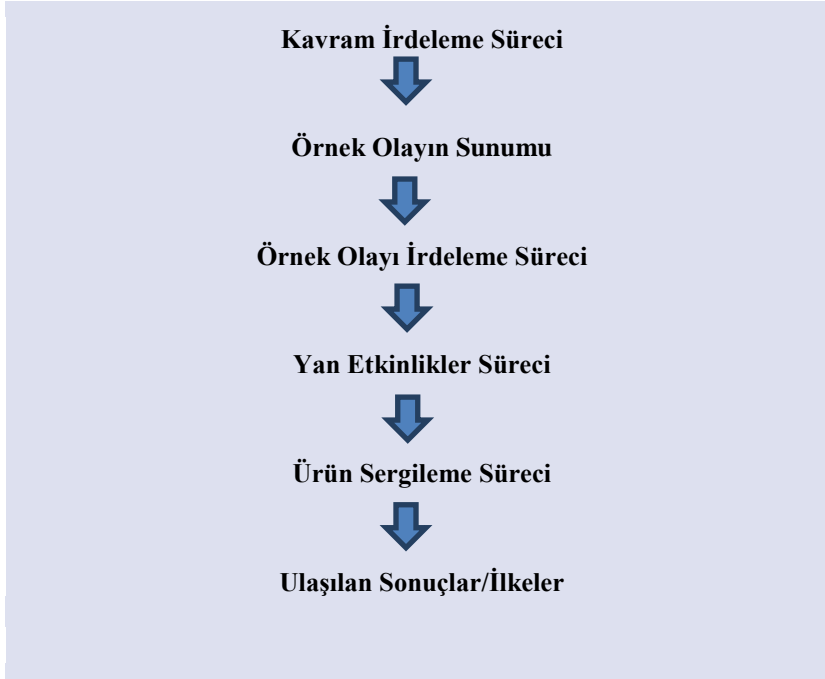

Gazete haberleriyle desteklenmiş hayat bilgisi dersi öğretim süreci aşağıda yer alan Çizelge 2’de gibi planlanmıştır.

Çizelge 2.

Gazete temelli örnek olay ders planı ders akış şeması

Gazete haberleriyle desteklenmiş hayat bilgisi öğretim sürecinde ilk olarak öğrencilere kazanımla ilgili gerekli kavramlar üzerine sorular sorularak temel kavramların öğrenilmesi sağlanır. Daha sonra kazanıma uygun hazırlanan gazete haberi öğrencilere sunulur. Öğrencilerin gazete haberini anlayıp anlamadıklarını teyit etmek amacıyla metin kavrama soruları sorulur. Metin kavrama soruları olarak 5N1K soruları sorulabilir. Metin kavrama soruları sorulduktan sonra gazete haberini irdeleme sürecine geçilir. Bu süreçte, öğrencilere gazete haberinin düşünsel, ahlaki, empatik açıdan analizine yönelik sorular sorulur. Bu süreçten sonra kazanımlar doğrultusunda hazırlanmış ve gazete haberleriyle ilişkili etkinliklerin öğrenciler tarafından gerçekleştirilmesi sağlanır. Öğrencilerin etkinlikleri tamamlamasının ardından sınıfta sunması sağlanır. Son olarak genel olarak bir

değerlendirme yaparak ulaşılan sonuçlar verilir. Tüm bu sürecin üç ders saatine yayılımı Çizelge 3'de verilmiştir.

Çizelge 3.

Üç saatlik ders planlaması

1. DERS

- Öğrencilere kazanım doğrultusunda seçilen gazete haberinin okunması ya da okutulması
- Öğrencilere gazete haberine yönelik metin kavrama sorularının sorulması
- Gazete haberlerinin düşünsel, ahlaki, empatik açılardan analizine yönelik soruların öğrencilere sorulması.
- Gazete haberleri üzerinden sunum, soru cevap ve tartışma etkinlikleriyle konunun işlenmesi

2. DERS

- Kazanımlar doğrultusunda hazırlanmış ve gazete haberleriyle ilişkili etkinliklerin öğrenciler tarafından gerçekleştirilmesi

3. DERS

- Öğrenciler tarafından bitirilen etkinliklerin sınıfa sunulması
- Dersle alakalı genel bir değerlendirme yapılarak ulaşılan sonuçların verilmesi

Aşağıda gazete haberiyle desteklenmiş hayat bilgisi dersine ait bir kazanımın örnek uygulamasına yer verilmiştir.

Ders	Hayat Bilgisi 1. Sınıf
Kazanım	Sağlığı için yararlı yiyecek ve içecekleri seçer.
Süre	40+40+40

Dersin başında, konu hakkında ön bilgi eksiklerini giderme amaçlı kısa süreli bir sunum yapılmıştır. Sunumda öğretim programı ve ders kitabındaki bilgilerden yararlanılmıştır. Öğrencilere kazanıma ait temel bilgiler verildikten sonra kazanımla ilişkili olarak seçilen gazete haberleri öğrencilere sunulmuştur. Gazete haberleri okunduktan sonra öğrencilere öncelikle metin kavrama soruları daha sonra düşünsel, empatik, ahlaki soruların yer aldığı değerlendirme soruları yöneltilmiş ve bu sorular aracılığıyla ilk ders boyunca sınıfta bir tartışma ortamı sağlanmıştır. Uygulamanın bir haftasında sunulan gazete haberi (Çizelge 4) ve gazete haberindeki olayla ilgili öğrencilere sorulan düşünsel, ahlaki ve empatik sorular (Çizelge 5) şu şekildedir:

Çizelge 4.

Gazete haberi

Okulda Tavuklu Pilav Yiyen 55 Kişi Zehirlendi

İzmir'in Buca ilçesinde, Ali Kuşçu Ortaokulu'nda düzenlenen 'Pilav ve Dans' etkinliğinde tavuklu pilav yiyen 55 kişi zehirlenerek hastaneye kaldırıldı. Zehirlenme olayı, Ali Kuşçu Ortaokulu'nda meydana geldi. Okul idaresi tarafından 'Pilav ve Dans' etkinliği düzenlendi. Etkinlikte öğrenci ve öğretmenlere tavuklu pilav ve ayran verildi. Öğrenci ve öğretmenler bir süre sonra kötüleşti. Mide bulantısı ve kusma şikayeti görülen katılımcılar, Buca Kadın Doğum ve Çocuk Hastanesi'ne götürüldü. Hastane'de 3'ü öğretmen 52'si öğrenci olan hastalara serum tedavisi uygulandı. Öğrenci velileri, yaşanan zehirlenme olayından okul yönetimini sorumlu tuttu. Veliler, okul müdürünün tavuklu pilav için kişi başı 5 lira aldığını ve bu parayla dışarıdan hijyenik olmayan bir

seyyar satıcıdan tavuklu pilav aldığını söylerken, müdür hakkında şikayetçi olacaklarını belirttiler. Polis olayla ilgili olarak soruşturma başlattı. İsmi vermek istemeyen bir öğrenci velisi, "Biz çocuklarımızı buraya emanet ediyoruz. Bir okul müdürü nasıl olur da dışarıdan bilinmeyen bir yerden sağlıksız yiyecek alır. Onun bu sorumsuzluğu yüzünden çocuklarımız hastanede. Durumu daha kötü olan çocuklarımız var. Ve bu çocuklar zehirlenme olayı yüzünden yarın okullarına gelemeyecekler, derslerinden eksik kalacaklar" dedi.

Kaynak: <https://www.etkihaber.com/> 25.05.2013

Öğrencilere gazete haberindeki olayla ilgili öğrencilere düşünsel, ahlaki ve empatik sorular sorulmuştur. Sorular aşağıdaki gibidir:

Çizelge 5.

Örnek olayı irdeleme sürecinde sorulan düşünsel, empatik, ahlaki sorular

1. Size göre bu olayda pilavcı mı suçludur yoksa müdür mü? Neden? (Düşünsel)
2. Siz zehirlenen çocukların yerinde olsaydınız neler düşünür, neler hissederdiniz? (Empatik)
3. Siz zehirlenen çocukların yerinde olsaydınız pilavcıya neler söylemek isterdiniz? (Empatik)
4. Sizce zehirlenen çocuklar bu olaydan sonra bir daha dışarıda satılan yiyeceklerden satın almışlar mıdır? Neden? (Empatik)
5. Siz pilavcının yerinde olsaydınız sizin yüzünüzden 55 kişinin zehirlendiğini öğrenince neler hissederdiniz? (Empatik)
6. Size göre veliler, pilavın dışarıdan satın alınmasını sağlayan müdürü suçlamakta haklı mıdır? Neden? (Düşünsel)
7. Kendinizi okul müdürünün yerine koyun. Sizin yüzünüzden 55 kişi zehirleniyor. Neler düşünür ve neler hissederdiniz? (Empatik)
8. Sizce okul müdürü bu olaydan sonra dışarıda satılan yiyeceklerin alınmasına izin vermiş midir? Neden? (Düşünsel)
9. Size göre müdürün pilavı açıkta satılan bir pilavcıdan alması doğru mudur, yanlış mıdır? Neden? (Ahlaki)
10. Size göre pilavcının okul önünde açıkta pilav satması doğru mudur, yanlış mıdır? Neden? (Ahlaki)

Öğrencilere gazete haberinin düşünsel, ahlaki, empatik açıdan analizine yönelik sorular sorulduktan sonra kazanımlar doğrultusunda hazırlanmış ve gazete haberleriyle ilişkili çalışma yaprakları öğrencilere sunulmuştur. "Sağlığı için yararlı yiyecek ve içecekleri seçer." kazanımına yönelik öğrencilere sunulan "Okul Müdürüne Mail Atalım" çalışma yaprağı (Çizelge 6) şu şekildedir:

Çizelge 6.

Çalışma yaprağı

Açıkta satılan yiyecekleri satın alarak öğrencilerin zehirlenmelerine neden olan okul müdürüne neler söylemek isterdin. Ona bir mail atalım.

Gönder Ekle Sil

Kime Bilgi Göster

Konu ekle

|

Gönder At

Çalışma yaprakları öğrenciler tarafından tamamlandıktan sonra öğrenciler çalışma yapraklarında yazdıklarını sınıf arkadaşlarıyla paylaşmışlardır. Bu süreçte öğrenciler olayla ilgili farklı bakış açıların olduğunu görmüş ve arkadaşlarının görüşlerine katılıp katılmadıklarını gerekçeleriyle birlikte ifade etmişlerdir. Dersin sonunda öğrencilerin kazanımla ilgili ulaştığı genel sonuçlar ve farklı bakış açıları tahtaya yazılarak ders sona ermiştir.

Bulgular

Bu bölümde, gazete haberleri üzerinden gerçekleştirilen sınıf içi iletişime dair ses kayıtlarının, çalışma yapraklarının ve araştırmacı günlüğünün analizine yer verilecektir. Öğrenme/öğretim sürecine ilişkin ses kayıtlarının transkript edilen metinleri, aşağıda yer verilen araştırma sorusu ekseninde değerlendirilmiştir.

1. Gazete haberleri ile desteklenmiş öğrenme sürecinde öğrenciler tarafından kullanılan çoklu bakış açısı içeren ifadelerin niteliği nasıldır?

Bu araştırma sorusunda gazete haberleri ile desteklenmiş hayat bilgisi öğrenme ortamında öğrencilerin sınıf içi iletişimlerinde kullandıkları çoklu bakış açısını ifade eden sözcüklerin ne derece ve ne nitelikte kullanıldığı analiz edilmiştir. Gazete haberleriyle desteklenmiş hayat bilgisi dersi öğrenme ortamında 8 kazanım boyunca öğrencilerin sınıf içi iletişimde kullandıkları çoklu bakış açısını ifade eden sözcüklerin ne sıklıkla kullanıldığı aşağıda Tablo 1'de yer almaktadır.

Tablo 1.

Gazete Haberleri İle Desteklenmiş, 8 Kazanım, 24 Saatlik Hayat Bilgisi Öğrenme Sürecinde Öğrenciler Tarafından Kullanılan Çoklu Bakış Açısını İfade Eden Sözcüklerin Analizi (N=41)

Öğrenciler Tarafından Kullanılan Çoklu Bakış açısını ifade eden sözcükler	1. Kazanım	2. Kazanım	3. Kazanım	4. Kazanım	5. Kazanım	6. Kazanım	7. Kazanım	8. Kazanım	Toplam
Bence/Bana göre	18	23	15	26	32	34	23	37	208
Arkadaşıma katılıyorum/ Aynı fikirdeyim	1	5	3	3	7	4	3	4	30
Arkadaşıma katılmıyorum/ Aynı fikirde değilim	-	2	1	2	3	1	4	2	15
Ben böyle düşünüyorum.	1	2	-	1	2	1	1	3	11
Ben farklı düşünüyorum / Senin gibi düşünmüyorum.	-	1	1	2	2	1	3	1	11

Karar değiştirdim /Fikrimi değiştirdim	-	1	-	2	1	-	2	2	8
Arkadaşımın görüşüne saygı duyuyorum.	-	1	1	-	2	1	3	1	9
Herkesin düşüncesi farklı olabilir	-	-	-	-	2	-	3	1	6
Toplam									298

Tablo 1'de öğrencilerin gazete haberleriyle desteklenmiş hayat bilgisi ğretim süreci toplam 8 kazanım boyunca sınıf içi iletişimde öğrenciler tarafından kullanılan çoklu bakış açısını ifade eden sözcüklerin ne sıklıkla kullanıldığı yer almaktadır. Gazete haberleriyle desteklenmiş hayat bilgisi ğretim sürecinde öğrencilerin sınıf içi iletişim kesitleri incelendiğinde öğrencilerin bu öğrenme ortamında "Bence/Bana göre", "Arkadaşıma katılıyorum/Aynı fikirdeyim", "Arkadaşıma katılmıyorum/Aynı fikirde değilim", "Ben böyle düşünüyorum", "Ben farklı düşünüyorum /Senin gibi düşünmüyorum", "Karar değiştirdim /Fikrimi değiştirdim", "Arkadaşımın görüşüne saygı duyuyorum", "Herkesin düşüncesi farklı olabilir" gibi çoklu bakış açısını ifade eden sözcükler kullanılmışlardır.

Sınıf içi iletişimde en çok kullanılan çoklu bakış açısını ifadesi "Bence/Bana göre" ifadesidir. Gazete haberleriyle desteklenmiş bu öğrenme ortamında toplam 8 kazanım boyunca "Bence/Bana göre" ifadesi öğrenciler tarafından toplamda 208 kez sınıf içi iletişimde kullanılmıştır. "Bence/Bana göre" ifadesi, öğrencilere sosyal bir problemle ilgili herkesin kendi fikirlerinin olabileceği mesajını verir. Aslında basit gibi görünen bu kelime, farklı düşünmenin önemini vurgulayan en önemli demokratik kelimelerden biridir. Bu anlamda hayat bilgisi dersi öğrenme ortamında öğrenciler tarafından sıklıkla kullanılması çok değerlidir.

Kazanımlar aşamalı olarak değerlendirildiğinde, "Bence/Bana göre" ifadesinin nc ve yedinci kazanımlar haricinde birinci kazanımdan sonra giderek daha da arttığı görülmektedir. Öğrencilerin kendi düşüncelerini rahatlıkla ifade ettikleri bu öğrenme ortamına alıştığı bu ifadelerin daha da arttığı gözlemlenmiştir. "Bence" lerin bu kadar çok ifade edilmesindeki temel neden, öğretmenin sorduğu "Sizce/Sana göre" sorularıdır. Öğretmen "Sizce/Sana göre" sorularıyla sınıfta "Sizden gelecek değer yargılarını/çözüm önerilerini duymaya hazırım" ve "Cevaplarınızdaki farklılık/çözüm nerileri, öğrenme öğretme ortamını zenginleştirecektir" mesajını örtük bir şekilde öğrencilere vermekte ve yapılandırmacı sınıf iklimi oluşturmanın kilit sorularından birini sormaktadır.

nc ve yedinci kazanımda "Bence/Bana göre" ifadesinin düşmesine sebep olarak gazete haberinin içeriğinin diğer haber içeriklerine göre daha durağan olması ve gazete haberi ile ilgili öğrencilere sorulan soruların niteliğinin düşük olmasından kaynaklı olduğu düşünülmektedir. nc kazanımda yer alan gazete haberi geri dönüşüm ile ilgili, yedinci kazanımdaki gazete haberi ise okulda ve evde güvenlik kurallarıyla ilgili haberlerdir. Bu kazanımlara ait bulunan gazete haberlerinde zıtlık, çelişki içeren ve öğrencileri farklı düşüncelere sevk edecek durumların olmamasından kaynaklı bu gazete haberlerinde "Bence/Bana göre" ifadelerin daha az kullanıldığı düşünülmektedir. Aşağıda "Bence" ifadesinin sıklıkla yer aldığı bir sınıf içi iletişim kesiti yer almaktadır.

rnek Sınıf içi İletişim Kesiti:

Araştırmacı: *Sizce kediye o hale getiren kim olabilir? (Düşünsel)*

Bedirhan: *Bence büyükler yapmıştır ğretmenim.*

Araştırmacı: Ne yapmış olabilir yetişkinler kediye?

Bedirhan: Ona yemek vermemişlerdir. Aç bırakmışlardır. Hiç yardım etmiyorlar ki.

Asel: Öğretmenim bence de büyükler, kötü kalpli insanlar yani çocuğunu korumak için onu ezmiştir, bacağına kırmıştır.

Ertuğrul: Öğretmenim bence sokaktaki serseriler bıçakla onlar kesmişlerdir. Onlar yaralamışlardır.

Damla: Öğretmenim bence doğuştan da olabilir. Çünkü bazen kediler doğuştan da yaralı falan oluyorlar.

Keveser: Öğretmenim bence köpekler yapmıştır. Çünkü köpekler kedileri kovalıyor.

Zeynep: Öğretmenim benim iki fikrim var. Bence ya yeni doğmuş kedi olarak kulağı yoktu. Ya da çöp tenekelerinin içinde böyle sivri bir şey vardı. Onlar kediye yara yaptı.

Hayrunnisa: Öğretmenim bence yetişkinler kedinin kuyruğuna basarak, üstüne basarak da yapmış olabilirler.

Araştırmacı: Çocuklar tebrik ederim sizi. Benim hiç aklıma gelmeyecek şeyler düşünüyorsunuz.

Yukarıda yer alan iletişim kesitinde araştırmacı öğrencilere "Yakın çevresinde bulunan hayvanları ve bitkileri korumaya özen gösterir." kazanımı kapsamında çöpün kenarında yaralı halde bulunan kediyi o hale kimin getirdiğini sormaktadır. Öğrencilerin bu soruya verdikleri cevapta her öğrenci en az bir defa "Bence" ifadesini kullanmıştır ve toplamda 7 defa "Bence" ifadesi kullanılmıştır. Öğrencilerin çoğu soruya farklı cevaplar vermiş olup fikirlerini "Bence" ifadesini kullanarak dile getirmişlerdir. Araştırmacının tek bir cevabı olan sorulardan ziyade öğrencilerin akıl yürüterek farklı cevaplar verebileceği sorular sorması önemlidir. Bu tarz sorularda soru kökünde "Olabilir" gibi farklı ihtimallerin olabileceği ifadelerin kullanılması önemlidir. Bunun dışında sorunun "Sizce" ifadesi ile başlaması da öğrencilere "Herkesin bir olay hakkında farklı düşünceleri olabilir, Senin bu konudaki düşüncen nedir?" mesajı verir. Ayrıca "Sizce" ifadesi bir sorunun tek bir cevabı olmadığını birden fazla cevabı olacağı anlamını da taşır. Soru kökünün "Sizce" ifadesi ile başlaması ve "olabilir" gibi farklı ihtimallerin olabileceği ifadeler ile bitmesi öğrencilerin soruya verecekleri cevaplardaki "Bence" leri arttırabilir. Gazete haberleriyle desteklenmiş bu öğrenme ortamında öğrenciler kendisiyle aynı düşüncede olan arkadaşlarına katıldıklarını, onlarla aynı şeyi düşündüklerini, "Arkadaşıma katılıyorum/Aynı fikirdeyim" gibi ifadeler kullanarak belirtmişlerdir. Arkadaşlarından farklı düşünen öğrenciler ise arkadaşlarının düşüncelerine katılmadıklarını ve onlardan farklı düşündüklerini "Arkadaşıma katılmıyorum/Aynı fikirde değilim", "Ben böyle düşünüyorum", "Ben farklı düşünüyorum/Senin gibi düşünmüyorum", ifadelerini kullanarak belirtmişlerdir. Farklı düşünmesine rağmen arkadaşlarının fikirlerine önem veren ve hoş karşılayan öğrenciler ise "Arkadaşımın görüşüne saygı duyuyorum" ifadesini kullanmışlardır. "Arkadaşımın görüşüne saygı duyuyorum" ifadesi kullanıldıktan sonra arkasından genellikle "Ben böyle düşünüyorum", "Ben farklı düşünüyorum/Senin gibi düşünmüyorum" ifadeleri kullanılmıştır. Yani öğrenciler arkadaşlarından farklı düşündüklerinde, öncelikle onların görüşlerine saygı duyduklarını belirtip ondan sonra ondan farklı düşündüklerini dile getirmişlerdir. "Arkadaşımın görüşüne saygı duyuyorum" ifadesi sınıf içi iletişimde farklı düşüncelerin yer almasını sağlayacak en değerli ifadelerden biridir. Çünkü kendi fikrinin sürekli eleştirildiğini ve saygı duyulmadığını hisseden öğrenci, öğrenme ortamında kendi farklı fikirlerini sunmaktan vazgeçebilir. Aşağıda "Bence", "Arkadaşıma katılıyorum", "Arkadaşıma katılmıyorum", "Arkadaşımın görüşüne saygı duyuyorum" ifadelerinin yer aldığı bir sınıf içi iletişim kesiti yer almaktadır.

Örnek Sınıf İçi İletişim Kesiti:

Araştırmacı: Sizce evin yanmasındaki suçlu kim olabilir?

Damla: Öğretmenim bence çocuk suçlu. Çünkü çocuk çakmakla oynadı.

Zeynep: Öğretmenim bence anne baba da suçlu. Çünkü çocuk merak edebilir. Çünkü çocuklar her şeyi merak eder. Anne babalar çakmakları çocukların ulaşacağı yerlere koymamalı. Tabii ki çocuğun da suçu var ama ailesinin suçu var. İkisi de suçlu.

Asel: Öğretmenim ben de Damla'ya katılıyorum. Damla'nın dediği gibi sadece çocuk suçlu.

Enisenur: Bence anne babasının suçu. Çünkü çocukla ilgilenmemişlerdir. Çocuk da sıkılıp çakmakla oynamıştır. Çocuklarıyla ilgilenseydi onu tek bırakmasalardı bu olmazdı.

Kayra: Öğretmenim arkadaşlarımın görüşüne saygı duyuyorum ama ben ikisine de katılmıyorum. Bence bütün suç annenin. Çünkü anne çakmağın tehlikeli olduğunu çocuğuna anlatmalı.

Elifnaz: Öğretmenim bence ailelerin suçu. Çünkü çakmakları çocukların ulaşabileceği yere koymamalıdır. Sonra çocuk bilemeyip oynuyor.

Nur Damla: Öğretmenim Elifnaz'a katılıyorum. Bence de ailesi suçlu. Onların ulaşacağı yerlere koyuyorlar. Çocuklar merak ettikleri için oynuyorlar basmak istiyorlar. Sonra yakıyorlar.

Yukarıda yer alan iletişim kesitinde araştırmacı öğrencilere "Okulda ve evde güvenlik kurallarına uyar" kazanımı kapsamında evin yanmasında suçlu olanın kim olduğunu sormaktadır. İletişim örneğinde de görüldüğü üzere sorulan bu soruda öğrencilerin cevaplarında "Bence", "Arkadaşıma katılıyorum", "Arkadaşıma katılmıyorum", "Arkadaşımın görüşüne saygı duyuyorum" ifadeleri yer almaktadır. Öğrenciler arkadaşlarından farklı olan düşüncelerini "Bence" ifadesini kullanarak belirtmişlerdir. Bu iletişim kesitinde toplam 6 defa "Bence" ifadesi kullanılmıştır. Öğrencilerden Asel ve Nur Damla arkadaşlarıyla aynı düşüncede olduklarını "Arkadaşıma katılıyorum" ifadesini kullanarak belirtmiş, Kayra ise iki arkadaşından da farklı düşüncede olduğunu "Arkadaşımın görüşüne saygı duyuyorum ama ikisinin de görüşüne katılmıyorum" ifadesini kullanarak dile getirmiştir. Farklı görüşlere saygı duyulan bu öğrenme ortamı öğrencilerin çoklu bakış açıları kazanmaları için uygun bir öğrenme ortamıdır.

Gazete haberleriyle desteklenmiş öğrenme ortamında araştırmacı gazete haberiyle ilgili öğrencilere "Siz çöplerin arasında yaralı bir kedi gördünüz ve kedi çok pis bir durumda. Ona yardım eder miydiniz?" sorusuna öğrencilerin gazete haberini göz önüne alarak verdiği yanıtlar ve gerçekleşen ders süreci aşağıdaki gibidir:

Örnek Sınıf İçi İletişim Kesiti

Araştırmacı: Siz çöplerin arasında yaralı bir kedi gördünüz ve kedi çok pis bir durumda. Ona yardım eder miydiniz? (Empatik)

Nur Damla: Ederdim. Çünkü onun da bir canı var.

Ertuğrul: Öğretmenim ben de arkadaşıma katılıyorum. Ben de yardım ederdim. Onun hayatını kurtarırdım. İyileştikten sonra Onunla arkadaş olurdum. Çünkü onun da bir canı var.

Kayra: Gözüm gibi bakardım. Veterinere götürürdüm. İyileştirirdim. Yüzmeyi öğretirdim.

Zeynep: Öğretmenim ben de onu iyileştirirdim. Ona yemek verirdim. Ona yeni bir arkadaş alırdım. Beyaz bir kedi alırdım. Onunla arkadaş olurdu.

Funda: Öğretmenim ben yardım ederdim. Ondan korksam bile korkumu yenmeye çalışırdım.

Damla: Öğretmenim ben yardım etmezdim. Çünkü kedi çöpün içerisinde bir sürü mikrop vardır. Ona yardım edersem ben de hasta olurum. Evde bebek kardeşim var. O da çabucak hasta olur. Onun tüyü boğazımıza kaçabilir.

Hayrunnisa: Öğretmenim ben de Damla'ya katılıyorum. Ben de yardım etmezdim. Çünkü bizde hasta olurduk. Hastanelerde sürünürdük.

Elif: Öğretmenim hemen annemize haber verirsek veterineri ararsak oradan alabilirler onlar. Biz de onu ellemeden ona yardım etmiş oluruz.

Yukarıdaki sınıf içi iletişim kesitinden de görüleceği üzere, araştırmacının "Siz çöplerin arasında yaralı bir kedi gördünüz ve kedi çok pis bir durumda. Ona yardım eder miydiniz?" sorusuna öğrencilerin çoğu yardım edeceğini ifade ederken yardım etmeyeceğini ifade eden öğrenciler de

vardır. Damla, arkadaşlarından farklı düşünerek kediye yardım etmeyeceğini kendi bakış açısına göre gerekçelendirmiştir. Gerekçe olarak da; kedinin çöpün içerisinde mikrop dolu bir alanda olduğunu ve ona yardım ederse kendisinin hasta olabileceğini, kediyi eve getirirse evde bebek olan kardeşinin hasta olabileceğini ve kedinin tüyünün boğazına kaçabileceğini ifade etmiştir. Görüldüğü üzere Damla, neden kediye yardım etmek istemediğini kendi bakış açısından sağlam gerekçelere dayandırarak ifade edebilmiştir. Damla'nın bu bağlamda nitelikli bir bakış açısı ortaya koyduğu söylenebilir. Damla'nın bu görüşünden sonra Hayrunnisa da Damla'nın görüşüne katıldığını ifade ederek kendisinin de kediye yardım etmeyeceğini belirtmiştir. Elif ise Damla ve Hayrunnisa'nın bu görüşlerine çözüm yolu getirecek bir çıkarımda bulunabilmiş ve kediyi ellemekten de ailemizden ve bir yetiştikenden yardım alarak kediye yardım edilebileceğini ifade etmiştir. Bu bağlamda Elif, farklı bir perspektiften olayı değerlendirebilmiş ve sosyal olayın çözümüne yönelik bir çözüm yolu ortaya koyabilmiştir. Her öğrencinin kendi bakış açısını gerekçeleriyle açıkladığı bu öğrenme ortamının çoklu bakış açılarının olduğu zengin bir öğrenme ortamı olduğu söylenebilir.

Gazete haberleriyle desteklenmiş öğrenme ortamında araştırmacının gazete haberiyle ilgili öğrencilere "Siz olsaydınız başka bir ülkenin sahilini temizler miydiniz? Neden?" sorusuna öğrencilerin gazete haberini göz önüne alarak verdiği yanıtlar ve gerçekleşen ders süreci aşağıdaki gibidir:

Örnek Sınıf İçi İletişim Kesiti:

Araştırmacı: *Siz olsaydınız başka bir ülkenin sahilini temizler miydiniz? Neden? (Empatik)*

Asel: *Öğretmenim ben toplamazdım. Çünkü öğretmenim niye toplayayım ki? Onları uyarırdım. Daha mantıklı. Hem ben niye toplayayım? Pis pis şeyler vardır şimdi orada. Ben öğrenirim. Toplayamam.*

Zeynep: *Ben Asel arkadaşşıma katılmıyorum. Ben toplardım. Çünkü yardım etmek iyi bir şey.*

İclal: *Toplardım. Çünkü hem doğayı seviyorum. Hayvanların ölmesine dayanamam. Ben mühendisim ama yine de toplamalıyım. Burası benim de ülkem sayılır yani. Hiç bir ülke farksız kalmaz ki.*

Funda: *Ben de İclal arkadaşım gibi düşünüyorum. Toplardım. Çünkü doğayı temiz tutuyorum. Doğayı seviyorum. Doğanın kirliliğini hiç beğenmiyorum.*

Aslı: *Toplamazdım. Çünkü onların dünyası orası.*

Elif Naz: *Öğretmenim toplardım. Çünkü başka ülke sadece onların ülkesi değil ki. Japonların ülkesi değil ki sadece. Bizim de ülkemiz. Dünyayı temiz tutmalıyız. Dünya hepimizin çünkü. Sadece bizim ülkemizi toplarsak başka ülkelerde var. Onları niye toplamıyoruz.*

Nur Damla: *Öğretmenim ben toplardım. Çünkü doğayı seviyorum. Hem de sade bizim ülkemiz değil ki. Önemli olan doğayı temiz tutmak.*

Aslı: *Öğretmenim ben de toplardım diyen arkadaşlarıma katılıyorum. Önemli olan dünyanın temizliği, hayvanların ölmemesi. O yüzden ben de toplardım.*

Araştırmacının "Siz olsaydınız başka bir ülkenin sahilini temizler miydiniz? Neden?" sorusuna öğrenciler gerekçeleriyle birlikte ifade ederek "toplardım" ve "toplamazdım" cevaplarını vermişlerdir. "Toplardım" diyen öğrenciler gerekçe olarak "doğayı sevdiklerini", "doğanın kirliliğinin iyi bir şey olmadığını", "insanların sadece kendi ülkelerini değil dünyayı temiz tutmaları gerektiğini" ifade etmişlerdir. "Toplamazdım" diyen öğrenciler ise "çöp toplamaktan öğrendiklerini", "kendisi toplamak yerine onları çöp atmamaları için uyaracağını", "herkesin kendi ülkesini temizlemesi gerektiğini" belirtmişlerdir. İclal, Elifnaz ve Nur Damla görüşlerinde; bir yeri temizlemek için illa kendi ülkesinin olmasına gerek olmadığını, önemli olan dünyayı ve doğayı temiz tutmak olduğunu belirterek nitelikli bir bakış açısı ortaya koyabilmiştir. Farklı görüşlerin rahatça ifade edildiği bu öğrenme ortamında öğrenciler sosyal olay ile ilgili düşüncelerini kendi duruş noktasını ve gerekçelerini belirleyerek ifade edebilmişlerdir. Bu bağlamda sınıf içinde böylesi farklı düşüncelerin olması sınıf içi iletişimi renklendirecek ve sınıf içi tartışmanın ateşleyicisi olabilecektir. Bu öğrenme ortamında öğrenciler kendilerinden farklı bir görüş ile karşılaşabilecek, kendi duruş noktalarını sağlamlaştırmak için yeni

gerekçeler oluşturacak ve farklı bakış açısına sahip arkadaşlarının gerekçeleri ile kendi bakış açılarını yeniden sorgulayıp geliştirebilecektir. Bu sınıf içi iletişimde de Aslı öncesinde verdiği cevapta "Toplamazdım. Çünkü onların dünyası orası" derken daha sonra arkadaşlarının farklı bakış açılarını dinledikten sonra düşüncesini değiştirerek "Öğretmenim ben de toplardım diyen arkadaşlarıma katılıyorum. Önemli olan dünyanın temizliği, hayvanların ölmemesi. O yüzden ben de toplardım." demiştir. Görüldüğü üzere Aslı, arkadaşlarının sosyal olayla ilgili düşüncelerini dinledikten sonra kendi bakış açısını yeniden sorgulayabilmiş ve düşüncesini değiştirmiştir. Böylesi bir tartışma süreci öğrencilerin hem bilişsel hem de ahlaki gelişim basamaklarında ilerlemelerinin altyapısını oluşturacak, daha demokratik ve daha adil bireyler olmanın ortamını hazırlayacaktır.

Gazete haberleriyle desteklenmiş hayat bilgisi öğrenme ortamında sınıf içi iletişimde öğrenciler 8 kazanım boyunca toplamda 30 kez arkadaşlarıyla aynı fikirde olduğunu belirtirken 15 kez arkadaşlarıyla aynı fikirde olmadığını belirtmişlerdir. Öğrencilerin bu öğrenme ortamında birbirlerinin fikirlerine katılma oranlarının katılmama oranına göre daha yüksek olduğunu söyleyebiliriz.

Gazete haberleriyle desteklenmiş hayat bilgisi öğrenme süreci boyunca arkadaşlarının düşüncelerini dinledikten sonra kendi düşüncelerini değiştirmek isteyen "Karar değiştirdim/Fikrimi değiştirdim" ifadesini kullanan 8 öğrenci olmuştur. Bu süreçte öğrencilerin farklı düşünceleri dinledikten sonra kendi fikrinin doğruluğunu sorgulayıp karar değiştirdiği bir öğrenme ortamı oluşmuştur. Bu öğrenme ortamı öğrencilerin çoklu bakış açısı kazanımına yardımcı olacak iletişimin zengin olduğu bir öğrenme ortamıdır. Aşağıda "Bence", "Arkadaşıma katılıyorum", "Karar değiştiriyorum", "Fikrimi değiştirdim" ifadelerinin yer aldığı bir sınıf içi iletişim kesiti yer almaktadır.

Örnek Sınıf İçi İletişim Kesiti:

Araştırmacı: Size göre veliler, pilavın dışarıdan satın alınmasını sağlayan müdürü suçlamakta haklı mıdır? Neden?(Düşünsel)

Oylama yapılır. Sınıfın çoğu müdürü suçlamıyor. Pilavcıyı suçluyor.

Funda: Öğretmenim bence pilavcı suçlu. Çünkü o satıyordu. Müdür belki bilmiyordu açıkta olduğunda içine toz girdiğini.

Zeynep: Öğretmenim ben de Funda'ya katılıyorum. Ben veliler müdürü suçlamakta haklı demiştim ama karar değiştiriyorum. Funda'ya katılıyorum. Çünkü pilavcı satıyordu. O zehirledi. Müdürün suçu yok diyorum ben de.

Nur Damla: Öğretmenim ben de fikrimi değiştirdim. Zeynep ve Fundayla aynı fikirdeyim.

Yukarıda yer alan iletişim kesitinde araştırmacı öğrencilere "Sağlığı için yararlı yiyecek ve içecekleri seçer" kazanımı kapsamında bir soru sormuştur. Bu iletişim kesitinde öğrencilerin hepsinin görüşü alınmış ve kimin suçlu olduğu ile ilgili oylama yapılmıştır. Öğrencilerin çoğu müdürden ziyade pilavcıyı suçlamaktadır. Başta müdürü suçlu bulan öğrenciler arkadaşlarının düşüncelerini dinledikten sonra karar değişikliği yapmışlardır. Karar değişikliklerini "Karar değiştiriyorum", "Fikrimi değiştirdim" ifadelerini kullanarak belirtmişlerdir.

Bir olay hakkında herkesin düşüncelerinin farklı olabileceğini ve bunun normal bir durum olduğunu anlayan öğrenciler 5. kazanımdan itibaren "Herkesin düşüncesi farklı olabilir" ifadesini kullanmaya başlamışlardır. İlk 4 kazanımda bu ifadeyi hiç kullanmazken sonrasında farklı düşünmenin, tartışmanın önemini farkına varan öğrenciler bu ifadeyi dile getirmişlerdir.

Aşağıda "Bence", "Arkadaşıma katılıyorum", "Arkadaşıma katılmıyorum" "Arkadaşımın görüşüne saygı duyuyorum", "Herkesin düşüncesi farklı olabilir" ifadelerinin yer aldığı bir sınıf içi iletişim kesiti yer almaktadır.

Örnek Sınıf İçi İletişim Kesiti:

Araştırmacı: Siz zehirlenen çocukların yerinde olsaydınız müdüre neler söylemek isterdiniz?

Eda: Müdür sen niye bize bunu aldın. Bak hepimizi zehirledin. Hepimiz hastaneye sürükleidin.

Damla: Öğretmenim ama bir şey diyeceğim. Eda diyor ya. Ama Müdürün suçu değil ki. Onu pilavcıya söylesin.

Bedirhan: Öğretmenim ben Damla'nın dediğine katılıyorum. Eda müdür suçlu diyor da. Aslında müdür suçlu değil. Müdür bilmiyordur belki.

Eda: Damla ve Bedirhan siz farklı düşünüyorsunuz ben farklı düşünüyorum. Herkesin düşüncesi farklı olabilir. Sizin görüşünüze de saygı duyuyorum ama size katılmıyorum. Ama bence müdür suçlu.

Damla: Ama Eda müdür çocuklar için yapmış. Nerden bilsin ki müdür.

Bedirhan: Öğretmenim bence suçlu müdür değil ki suçlu pilavcı.

İclal: Derslerden geri kalabilirdik. Hastanelere düştük senin yüzünden. Polisi de çağırırım jandarmayı da vallahi de billahi de.

Elanur: Öğretmenim ben müdüre şöyle derdim. Senin yüzünden değil de pilavcının yüzünden hep bizim sınıf zehirlendi. 55 kişi hem de. O yüzden lütfen bir daha bilmediğin yerlerden pilav alma. Bilmiyordun biliyoruz ama lütfen.

Aslı: Öğretmenim bence müdürün de pilavcının da ikisinin de suçu var. Çünkü pilavcı açıkta pilav satmamalıydı. Müdür de bilmediği yerden pilav alırsa böyle olur. İkisinde de suç var bence.

Yukarıda yer alan iletişim kesitinde araştırmacı öğrencilere "Sağlığı için yararlı yiyecek ve içecekleri seçer" kazanımı kapsamında bir soru sormuştur. Bu iletişim kesitinde görüldüğü üzere öğrencilerin birbirlerinin düşüncelerine saygı gösterdiklerini belirterek farklı düşüncelerini güzel bir şekilde dile getirdiği bir ortam oluşmuştur. Öğrencilerden Eda, kendisinin arkadaşlarından farklı düşündüğünü, öncelikle herkesin farklı düşünmesinin normal olduğunu ifade ederek daha sonra onların görüşlerine saygı duyduklarını belirterek kendisinin onların düşüncelerine katılmadığını dile getirmiştir. Arkadaşlarının görüşlerini destekleyerek onların görüşlerine katıldıkları, arkadaşlarından farklı düşünenlerin farklı fikirlere saygı duyduğunu belirterek onlara katılmadığını ifade ettiği bu öğrenme ortamının iletişim anlamında çok zengin, demokratik bir öğrenme ortamı olduğu düşünülmektedir.

Gazete haberleriyle desteklenmiş hayat bilgisi dersi öğrenme sürecinde gazete haberleri üzerinden sunum, soru cevap ve tartışma etkinlikleriyle konunun işlenmesinin ardından kazanımlar doğrultusunda hazırlanmış ve gazete haberleriyle ilişkili etkinliklerin öğrenciler tarafından gerçekleştirilmesi sağlanmıştır. Aşağıda bu etkinliklerden "Sağlığı için yararlı yiyecekleri ve içecekleri seçer." kazanımına yönelik hazırlanmış olan "Okul Müdürüne Mail Atalım" çalışma yaprağına ait öğrencilerin ortaya koydukları ürünler, çoklu bakış açısı temelinde değerlendirilecektir. Çalışma yaprakları çoklu bakış açısı temelinde analiz edilirken öğrencilerin bir olayı farklı bakış açılarından değerlendirmeleri ölçütü göz önüne alınmıştır. "Okul Müdürüne Mail Atalım" çalışma yaprağında öğrencilere "Açıkta satılan yiyecekleri satın alarak öğrencilerin zehirlenmelerine neden olan okul müdürüne neler söylemek isterdin?" sorusu sorulmuştur. Aşağıda öğrencilerin "Okul Müdürüne Mail Atalım" çalışma yapraklarından örneklerle yer verilmiştir. Öğrencilerden Esmenur'un okul müdürüne attığı mail şu şekildedir:

Görsel 1. (Esmenur)

Müdür Bilmediğin bilmediğin bir pilavcıdan pilav alırsın çocukları ölebiliydi yada hep hastanede kalabilirdi. bidaha bilmediğin yerde pilav alma, çocukla hayatın kaybedebildiler. bidaha bilmediğin yerden pilav...

Görüldüğü üzere Esmenur; müdüre attığı mailde, açıkta satılan pilavcıdan pilav aldığı için müdürü suçlamış ve müdürün bu hatası sonucunda çocukların ölebileceğini ifade etmiştir. Bununla birlikte bir daha bilmediği yerden pilav almamasını söyleyerek müdürü uyarmıştır. Esmenur, söylediği varsayımları gerekçeleriyle birlikte ifade edebilmiştir. Öğrencilerden Elif Naz ve Zümra'nın okul müdürüne attığı mailler ise şu şekildedir:

Görsel 2. (Elif Naz)

Müdürüm Sen azülme ndisi olsa o pilavcının
Suçu çünkü pilava bütün mikroplar pilavın
içine giriyo pilavcıda o zaman pis pilavlar
satmasıydı, yani Senin Suçun yok
Sen kendini üzme ndisi olsa Senin
bir Suçu yok.

Görsel 3. (Zümra)

Müdürün hic bir suçu yok Çünkü Nerden
Bilsin Pilavın Zehirli olduğuna o yüzden
Pilavcı Suçlu o nun yüzünde 55 çocuk zehirlendi
o yüzden pilavları Daha Kapalı bir yerde
pilav sax Bilir

Elif Naz ve Zümra okul müdürüne attığı mailde; arkadaşlarından farklı düşünerek bu olayda müdürün suçu olmadığını, tüm suçun pilavcıda olduğunu, pilavcının daha kapalı yerde pilav satması gerektiğini ifade etmişlerdir. Elif Naz ve Zümra, olaya farklı açıdan bakabilmiş ve olayı kendi ahlaki süzgecinden geçirerek değerlendirmiştir. Öğrencilerden İclal'in okul müdürüne attığı mail şu şekildedir:

Görsel 4. (İclal)

Hello ben maytonis İCLAL duyduğuma göre 55
tane öğrenci zehirlenmiş ikinizinde suçlusun
uz okul müdürü şimdi senle açık açık konuş-
cam biliyorum hiçbir müdür öğrencilerini zehirle-
mek istemez Sen öğrencilerine iyilik yap
ama yine de sen alin o pilavı ama senle öğren-
cilerinin zehirlenmesine üzülme süsüdü.

İclal, okul müdürüne attığı mailde; bu olayda müdürün ve pilavcının ikisinin de suçlu olduğunu söyleyerek, olayı kendi değer yargılarına göre değerlendirmiş ve olayla ilgili ahlaki değerlendirmede

bulunabilmiştir. İclal kendisini müdürün yerine koyarak, olayı müdürün perspektifinden değerlendirebilmiş ve hiç bir müdürün öğrencileri zehirlemek istemeyeceğini, öğrencilerine iyilik yapmak isterken zehirlenmelerine neden olduğunu ve bu duruma müdürün çok üzüldüğünü ifade etmiştir. İclal, bu olay karşısında müdürün yaşayacağı duygu ve düşünceleri tahmin ederek nitelikli bir empatik bakış açısı ortaya koymuştur.

Genel olarak değerlendirildiğinde, "Okul Müdürüne Mail Atalım" etkinliğinde öğrencilerin olayı gazete haberinde yer alan karakterlerin bakış açısından değerlendirebildikleri, kendilerini onların yerine koyup empati kurabildikleri ve olayı kendi ahlaki değer yargılarına göre değerlendirebildikleri görülmüştür. Bu anlamda öğrencilerin olayı farklı perspektiflerin çoklu bakış açısıyla değerlendirdikleri söylenebilir.

Araştırmacı gazete haberleriyle desteklenmiş hayat bilgisi öğrenme sürecine yönelik öğrencilerin gelişimlerini gözlemlemek ve araştırmaya yönelik önemli gördüğü noktaları not almak için araştırmacı günlüğü tutmuştur. Araştırmacının araştırma sürecinin üçüncü haftasında tuttuğu günlükte aldığı notlar şu şekildedir:

Görsel 5. (Araştırmacı Günlüğü)

Kazanım: Doğayı ve çevreyi temiz tutma konusunda duyarlılık gösterir.

Gazete haberi temelli örnek olay yöntemiyle işlenen bu ders sürecinde öğrenciler derse aktif olarak katılım sağladılar. Gazete haberine yönelik soruların sorularından öğrencilerin olayı farklı perspektiflerden yorumladıklarını gözlemledim. Öğrencilerin eğilimleri farklı açılardan değerlendirilebilir ve nitelikli bir bakış açısı sağlayabilir. Olaylarda yer alan karakterlerin perspektifinden olayı yorumlayabilmektedir.

Araştırmacı, bu kazanıma ait öğrenme sürecinde öğrencilerin daha nitelikli cevaplar verdiklerini ve olayları farklı bakış açılarından değerlendirebildiklerini ifade etmiştir. Araştırmacının bu gözleminden yola çıkarak, uygun öğrenme ortamı sağlandığında öğrencilerin kısa zamanda olayları analiz etme, değerlendirebilme, farklı açılardan olayı inceleyebilme, empati kurabilme, olayı ahlaki açıdan değerlendirebilme gibi üst düzey becerileri ortaya koyduğu söylenebilir. Bununla birlikte öğrencilerin olayları farklı perspektiften değerlendirebildikleri ve bu tartışma sürecinin onlara çoklu bakış açısı kazandırdığı ifade edilebilir. Araştırmacının araştırma sürecinin yedinci haftasında tuttuğu günlükte aldığı notlar şu şekildedir:

Görsel 6. (Araştırmacı Günlüğü)

Kazanım: Sağlıklı için yararlı yiyecekleri ve içecekleri seçer.

Bu kazanıma yönelik öğrenme sürecinde öğrenciler olayı farklı bakış açısından değerlendirilmiş ve demokratik bir tartışma ortamının olduğu bir sınıf iklimi oluşturmuşlardır. Öğrenciler örnek olayı müdür, pilavcı, öğrenci ve veli bakış açısından değerlendirebildiler. Bu öğrenme sürecinde öğrencilerin tartışma ortamında "Ben", "Benim", "Arkadaşımın düşüncesine katılıyorum", "Arkadaşımın düşüncesine katılmıyorum", "Arkadaşımın düşüncesine katılmıyorum" gibi çoklu bakış açısı içeren ifadeleri sıklıkla kullandıklarını gözlemledim. Bu söylemlerin sadece bu ders sürecinde değil diğer derslerde de kullanıldığını belirttim.

Araştırmacı, bu kazanıma yönelik öğrenme sürecinde öğrencilerin gazete haberine yönelik olaylara farklı açılardan bakabilen nitelikli cevaplar verdiklerini, önceki kazanımlara göre daha demokratik bir tartışma ortamının olduğunu belirtmiştir. Araştırmacı öğrencilerin, önceki öğrenme süreçlerinde farklı görüşleri rahatlıkla ifade edemediğini, fakat süreç içinde bunun daha da gelişerek öğrencilerin farklı görüşlerini rahatlıkla ifade ettiği ve birbirlerinin farklı görüşlere saygı duyduğu bir sınıf ikliminin oluştuğunu ifade etmiştir. Ayrıca öğrencilerin, farklı görüşlere saygı duyulan bu tartışma ortamında "*Arkadaşımın düşüncesine katılıyorum*", "*Arkadaşımın düşüncesine katılmıyorum*", "*Arkadaşımın düşüncesine saygı duyuyorum ama ben böyle düşünmüyorum*" gibi ifadelerini sıklıkla kullandıkları gözlemlenmiştir. Araştırmacının gözlemlerinden yola çıkarak, bu öğrenme ortamlarında öğrenciler farklı fikirlere karşı saygı duyulması gerektiğini içselleştirmiş ve farklılıkların zenginlik olduğunun farkına varmışlardır. Çelişki, çatışma, zıtlık, çoklu bakış, farklılıkların olduğu bu öğrenme ortamında öğrenciler rahatlıkla kendi bakış açılarını ifade edebilmişlerdir. Öğrenciler bu öğrenme ortamında her bakış açısının değerli ve kendine özel olduğunu hissedebilmiştir. Bu öğrenme sürecinde kullanılan "*Bence*", "*Bana göre*", "*Arkadaşıma katılıyorum*", "*Arkadaşıma katılmıyorum*" gibi jargonlar, Kabapınar'a (2019) göre de sınıf ortamında öğretmen-öğrenci, öğrenci- öğrenci iletişimde ortaya çıkması gereken sosyal bilimlerin yöntemi temelli jargonlardır. Genel olarak değerlendirildiğinde gazete haberleriyle desteklenmiş hayat bilgisi öğrenme ortamında çoklu bakış açısı ifadelerinin giderek daha sık kullanıldığı söylenebilir.

Tartışma, Sonuç ve Öneriler

Gazete haberleriyle desteklenmiş hayat bilgisi öğretim sürecinde öğrencilerin sınıf içi iletişim kesitleri incelendiğinde öğrencilerin bu öğrenme ortamında toplamda 208 kez "*Bence/Bana göre*", 30 kez "*Arkadaşıma katılıyorum/Aynı fikirdeyim*", 15 kez "*Arkadaşıma katılmıyorum/Aynı fikirde değilim*", 11 kez "*Ben böyle düşünüyorum*", 11 kez "*Ben farklı düşünüyorum/Senin gibi düşünmüyorum*", 8 kez "*Karar değiştirdim/Fikrimi değiştirdim*", 9 kez "*Arkadaşımın görüşüne saygı duyuyorum*", 6 kez "*Herkesin düşüncesi farklı olabilir*" gibi çoklu bakış açısını ifade eden sözcükler kullanmışlardır. Bu verilerden yola çıkarak; arkadaşlarının görüşlerini destekleyerek onların görüşlerine katıldıkları, arkadaşlarından farklı düşünenlerin farklı fikirlere saygı duyduğunu belirterek onlara katılmadığını ifade ettiği bu öğrenme ortamının iletişim anlamında çok zengin, demokratik bir öğrenme ortamı olduğu düşünülmektedir. Bu bulgulara benzer olarak Ol (2019) gazete haberleri ile desteklenmiş örnek olay yönteminin kullanıldığı sosyal bilgiler öğrenme ortamlarında sınıf içi iletişimde öğrencilerin toplam 74 kez "*Bence/Bana göre*", 35 kez "*Arkadaşımın görüşüne katılıyorum*", 59 kez "*Arkadaşımın görüşüne katılmıyorum*" kalıbıyla başlayan cümleler kurduğu, bunun yanında 50 kez empati içeren cümleler kurduğu, 11 kez farklı görüşlere saygı duyduğunu içeren cümleler kurduğunu, 2 kez de görüş değiştirdiklerini ifade etmiştir. Bu araştırmadaki bulgulara paralel olarak hayat bilgisi dersinde kanıt temelli öğrenmeyi kullanan Başpınar (2021) sınıf içi iletişimde öğrencilerin 82 kez "*Bence*", 12 kez "*Arkadaşıma katılıyorum*", 12 kez "*Arkadaşıma katılmıyorum*", 7 kez "*Ben böyle düşünüyorum*", 3 kez "*Ben farklı düşünüyorum*", 3 kez "*Karar değiştirdim*" kalıbıyla başlayan cümleler kurduğu ve 27 kez empati içeren cümleler kurduğunu ifade etmiştir. Ol (2019) ve Başpınar (2021) yaptığı çalışmada bu araştırmacının bulgularına paralel olarak sınıf içi iletişim kesitlerinde öğrencilerin çoklu bakış açısını ifadelerin sıklıkla kullandıkları görülmektedir.

Kabapınar (2019), sınıf içi iletişimde öğrencilerin kullandığı çoklu bakış açısı içeren jargonların, nitelikli bir tarih/sosyal bilgiler/hayat bilgisi dersi sınıf ortamında öğretmen-öğrenci, öğrenci-öğrenci iletişimde ortaya çıkması gereken sosyal bilimlerin yöntemi temelli jargonlar olduğunu, çoklu bakış açısının olduğu öğrenme ortamında öğrencilerin rahatlıkla kendi bakış açılarını ifade edebileceklerini, her bakış açısının değerli ve kendine özel olduğunu hissedebileceğini ifade etmiştir. Bu

adsgsdrastirmada da gazete haberleriyle desteklenmiş öğrenme ortamında öğrencilerin kendi bakış açılarını geliştirdiklerini rahatlıkla ifade edebildikleri ve sosyal bilimlerin temeli olan çoklu bakış açısını içeren jargonları sıklıkla kullandıkları söylenebilir.

Bu araştırmanın bulguları Ol (2019)'un çalışmasında "Sosyal Bilgiler dersinde gazete haberleri kullanılarak, öğrencilerin, farklı fikirleri/değerleri/duyguları/yaşantıları fark ve analiz etmeye yönlendireceği ve bu öğrenme ortamının öğrencilerin çoklu bakış açısını geliştireceği" bulgusuyla, Kabapınar ve Baysal'ın (2004) yaptığı çalışmada; "Hayat bilgisi ve Sosyal Bilgiler dersinde gazete haberi kullanılarak gerçek yaşama yönelik bir öğretim tasarlandığında öğrencilerin gazete temelli sosyal olayları ahlâki, düşünsel ve empatik boyutlarıyla farklı bakış açılarından değerlendirebildikleri, olayla/olguyla alakalı farklı görüşleri/bakış açılarını/değer yargılarını fark ettikleri" bulgusuyla, Yahşi (2011)'in araştırma sonucunda, "tarih dersinde gazete kullanılarak öğretim yapılan deney grubu ile geleneksel öğretimin uygulandığı kontrol grubundaki öğrencilerin perspektifleri arasında deney grubu lehine anlamlı bir fark olduğu" bulgusuyla örtüşmektedir. Bununla birlikte Berryman'ın (1971) "gazete ile çalışmada öğrenciler perspektiflerini geliştirmekte önemli beceriler kazanmaktadır" bulgusu, Tillman'ın (1992) (akt. Şimşek, 2005) "örnek olay incelemesi ile öğretim yapılan deney grubu öğrencilerinin örnek olayları farklı bakış açılarıyla inceleme, örnek olayları çözümlenmede farklı bilgileri kullanma ve geçerli görüşler öne sürme gibi noktalarda geleneksel yaklaşımla öğretim yapılan kontrol grubunda öğrencilere göre daha nitelikli olduğu" bulgusu, Maheshwari'nin (1980) "gazete kullanılarak yapılan öğretimle çok perspektifliği yakalayabilme anlamalarında deney grubu lehine önemli farklar bulunmuştur" bulgusuyla örtüşmektedir.

Kabapınar (2017), Tarih Vakfı'nın "Birinci Dünya Savaşı'na Katılan Ülkelerden Mesaj Var. Gençler Cihan Harbi'ni Farklı perspektiflerden Tartışıyor ve Yazıyor" adlı çalışmasında "Farklı Perspektiften Tarih Ders Kitaplarına Bakmak: Ezber, Tarih Dersinin Kaderi midir?" adlı kanıt temelli tarih öğretimi atölyesi düzenlemiştir. Bu öğrenme ortamında şüphesiz ki bir bakış açısının diğerine göre öğrenciye "görece daha doğru" geleceğini ifade etmiş, buna karşılık, öğrencilerin sınıf içindeki bakış açılarından birini kendisine daha yakın hissetse dahi, diğer görüşlerde de bazı doğru bakış açılarının olabileceğini görebileceğini belirtmiştir. Bu öğrenme sürecinde öğrencinin kendi bakış açısının son sözü söylemeye yetmediğini, en az kendi perspektifi kadar diğer bakış açısının da değerli olduğunu görebilmesini sağladığını, sonuç olarak bu öğretim sürecinde amaçlanan şeyin iki ya da üç farklı bakış açısının sınıf içinde katı cepheleşmeler yaratması değil; çoklu bakışın olağanlığı çerçevesinde, uzlaşılmasa dahi, farklı perspektiflerin kendiliğinden geçerliliği olduğunu ifade etmiştir. Kabapınar'ın (2017) bu bulgularına paralel olarak bu araştırma sürecinde de öğrenciler, farklı bakış açılarını ortaya koymuş ve bazı sorunlar ve çatışma durumlarında uzlaşma sağlanılmadan her bakış açısının kendisine göre geçerli olduğunun farkına varabilmişlerdir

Gazete temelli örnek olayla desteklenmiş hayat bilgisi dersinin öğrenme ortamında öğrenciler kendilerine sunulan örnek olayı farklı açılarından değerlendirebilmiş ve böylece cevap çeşitliliğinin yüksek olduğu bir sınıf ortamı oluşmuştur. Araştırmanın diğer önemli sonuçlarından birisi de, sosyal olayların irdelendiği bu öğrenme ortamında neredeyse tüm öğrencilerin katılım sağladığı ve farklı cevapların rahatlıkla söylenebildiği demokratik bir tartışma ortamının oluşmuş olmasıdır. Sınıf içi iletişimin yoğun olduğu bu öğrenme ortamında; öğrenciler, örnek olayla ilgili arkadaşlarının değerlendirmelerine katılıp katılmadıklarını gerekçeleriyle ifade etmişlerdir. Öğrencilerin sosyal bir olayı algılayıp, düşündüğü, yorumladığı, eleştirebildiği, çok farklı görüşleri, duyguları, bakış açılarını, değer yargılarını karşılaştırma olanağını bulduğu bu sınıf ortamındaki iletişimin, her öğrenciye farklı şekillerde yarar sağladığı düşünülmektedir. Çamur'un (2008) "örnek olay yönteminin mürettebat koordinasyonu dersinde öğrenci başarısına etkisi" adlı çalışmada "öğrencilerin bu süreçte farklı kişilerle grup çalışması yaparak, birbirlerini dinleme, birbirlerinin fikirlerine saygı duyma, farklı fikirlerden ortak noktalara ulaşma konusunda kendilerini geliştirdikleri" bulgusu bu araştırmanın bulgusuyla benzerlik göstermektedir.

Araştırma bulgularından yola çıkarak sınıf içerisinde tartişma ortamının yaratılmasında gazete temelli örnek olay uygulamasının oldukça etkili olduğu görülmüştür. Bu doğrultuda öğrencilerin kendilerini ifade etmelerine ortam hazırlayacak gazete temelli örnek olay etkinlikleri derslerde uygulanabilir. Araştırma ilkokul 1. sınıf hayat bilgisi dersine ait 8 kazanımda gerçekleştirilmiştir. Araştırmacılar gazete temelli örnek olay uygulamasının hayat bilgisi dersinin farklı kazanımlarında ve farklı derslerde uygulanmasına yönelik çalışmalar yapabilirler.

Kaynakça

- Akbaba, B. (2014). Sosyal Bilgiler Öğretiminde Görsel Materyal Öğretimi, Mustafa Safran (Ed.), *Sosyal Bilgiler Öğretimi* içinde (s. 284-319). Ankara: Pegem Akademi.
- Aydın, M. Z. (2011). *Okulda Ahlak Eğitimi ve Ahlak Öğretiminde Örnek Olay İncelemesi Yöntemi*. Ankara: Nobel.
- Başpınar, N. (2021). Kanıt Temelli Öğrenmeyi Hayat Bilgisi Dersi "Güvenli Hayat" Ünitesinde Uygulamak: Bir Eylem Araştırması. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Berryman, C. (1971). *Newspaper in The Elementary School: A Research Report To Anpa*
- Çamur, Ö. (2008). *Örnek Olay Yönteminin Mürettebat Koordinasyonu Dersinde Öğrenci Başarısına Etkisi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Deveci, H. (2005). Sosyal Bilgiler Dersinde Gazete Kullanımı. *The Turkish Online Journal of Educational Technology – TOJET*, 4(3), 159-166.
- Fritzsche, K.Peter (2001), *Unable to be tolerant* In Farnen R. Et.al. (2001), *Tolerance in Transition*, Oldenburg.
- Kabapınar, Y. ve Baysal, Z. N. (2004). İlköğretimde Hayat bilgisi Ve Sosyal Bilgiler Öğretimine Yaşamın Kendisini Taşımak: Gazete Haberinin Kullanıldığı Bir Öğretimin Tasarlanması Ve Değerlendirilmesi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 10(39), 384-419.
- Kabapınar, Y. (2017). *Birinci Dünya Savaşı'na Katılan Ülkelerden Mesaj Var: Gençler Cihan Harbi'ni Farklı Perspektiflerden Tartışıyor ve Yazıyor*. İstanbul: Tarih Vakfı Yurt Yayınları.
- Kabapınar, Y. (2019). *Kuramdan Uygulamaya Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Öğretimi*. Ankara: Pegem Akademi.
- Kabapınar, Y. (2021). Kanıt Temelli Öğrenme; Tanım, Kapsam, Yaklaşımlar, Yücel Kabapınar (Ed.), *Kimlik Belirleyen Derslerde Kanıt Temelli Öğrenme* içinde (s.29-54). Ankara: Pegem Akademi.
- Maheshwari, K. (1980). *The Impact of Two Types of Reading Skills Development Activities On Listening Vocabulary and Reading Comprehension*. Ed.D Thesis, University of Houston.
- Milli Eğitim Bakanlığı (2004a). *İlköğretim Hayat Bilgisi Dersi (1,2,3. Sınıflar) Öğretim Programı*.
- Milli Eğitim Bakanlığı (2004b) *İlköğretim Sosyal Bilgiler Dersi (4-5. Sınıflar) Öğretim Programı*.
- Nas, R. (2003). *Hayat bilgisi ve Sosyal Bilgiler Öğretimi (Program, Yöntem Ve Etkinlikler)* (2. Baskı). Bursa: Ezgi Kitabevi.
- Ol, C. G. (2019). *Sosyal Bilgiler Derslerinde Gazete Haberlerini Kullanmak: Bir Eylem Araştırması*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Parker, W. C. (2018) *İlkokul ve Ortaokullarda Sosyal Bilgiler Eğitimi*, Ankara, Pegem Akademi
- Segall, A. ve Schmidt, S. (2005). Reading the Newspaper as a Social Text. *Social Studies, Sociology*, 35(2), 91-92.
- Stradling, R. (2001). *Teaching 20. Century European History*. Strasbourg: Council of Europe.
- Stradling, R. (2003). *20. Yüzyıl Avrupa Tarihi Nasıl Öğretilmeli*. İstanbul: Tarih Vakfı Yayınları.

Street, C. (2002). Teaching with the Newspaper. *Social Studies*, 93(3), 131-134.

Sunal, C. S., ve Haas, M. E. (2002). *Social Studies. For the Elementary and Middle Grades. A Constructivist Approach*. Boston: Allyn and Bacon.

Şeker, M. (2010). *İstanbul'da Yaşam Kalitesi Araştırması*. İstanbul: İstanbul Ticaret Odası.

Topcubaşı, T. (2020). *Hayat Bilgisi Dersinde Gazete Haberleriyle Desteklenmiş Örnek Olay Yönteminin Etkililiği: Bir Eylem Araştırması*. (Yayımlanmamış doktora tezi). Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

Vockell, E. ve Cusick, K. (1995). Teachers Attitudes Toward Using Newspaper in the Classroom. *Clearing House*, 68(6), 359-362.

Yahşi, İ. (2011). *Tarih Öğretiminde Gazete Kullanımının Çok Perspektifliliğe Etkisi*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2013). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin.

Yılmaz, K. (2013) Postmodernist Tarih Yaklaşımı: Postmodernizmin Tarih Eğitimi İçin Doğurguları, *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 34, 197-209.